

Türkiye'ye ne olacak?

MEHMET GÜN

22.04.2025 - 10:19
YAYINLANMA

22.04.2025 - 10:20
GÜNCELLEME

Singapur'da, 9-10 Nisan tarihlerinde düzenlenen bir konferansta, 50'ye yakın ülkeden kıdemli hukukçularla bir araya geldik. Uluslararası Barolar Birliği'nin (IBA) düzenlediği uluslararası uyuşmazlık çözümü odaklı konferansta Singapur Anayasa Mahkemesi Başkanı, Singapur'un 1965'ten 2025'e üçüncü dünya ülkesinden birinci dünya ülkesine terfi etme ve milli gelirini 500 dolardan 90 bin dolara çıkarma başarısının temel taşının hukukun üstünlüğü olduğunu anlattı. Fakat bunun yolunun rüşvet ve yolsuzluğa karşı sıfır toleranstan geçtiğini söylemedi. Çünkü, Singapur'da yolsuzluk ve rüşvetten bahsetmek bile hoş değil.

Öte yandan, konferansa katılan hukukçuların hepsinin ortak bir endişesi vardı. Bu endişeden kaynaklanan ve Türkiye'den tek katılımcı olan bana yönelttikleri ortak soruları da şuydu: "Türkiye'ye ne olacak?"

Bayrağındaki beş yıldız "demokrasi, adalet, barış, refah ve eşitlik" ilkelerini temsil eden Singapur'da 1980'lerde evlerin bir kısmında tuvalet ve kanalizasyon yoktu. Üçüncü dünya ülkesi Singapur'u dünyanın refahı en yüksek ülkelerinden biri haline getiren, bazılarının "modern diktatör" dediği, İngiltere'de hukuk okuyarak avukat olan Lee Kuan Yew. Lee'nin başarısının sırrı, hukukun üstünlüğüne ve liyakate ileri derecede saygılı, yolsuzluğa karşı sıfır toleranslı olması.

Şiddet ve korkutma yerine kamusal eleştiriyi riskli bir hale getirerek muhalefeti bastırmayı başaran, Lee Kuan Yew'in taktiklerinden biri, siyasi rakiplerine ve eleştirel medyaya karşı stratejik olarak iftira davaları açmaktı. Lee'nin muhalefet liderlerine, gazetecilere ve yabancı medya kuruluşlarına karşı açtığı toplam sayısı bilinmeyen birçok iftira ve hakaret davasının amacı, muhalifleri mali ve itibari olarak zarara uğratarak susturmak ve bastırmaktı.

Adalet ve Kalkınma Partisi lideri Recep Tayyip Erdoğan'ın 2014 yılında cumhurbaşkanı olmasından sonra, 2014–2021 yılları arasında Türk Ceza Kanunu'nun 299. maddesi uyarınca "cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla toplamda 194 bin 142 soruşturma ve 44 bin 675 dava açılmış, bu davalarda 16 bin 993 kişi mahkûm edilmiş. Erdoğan'ın muhaliflere karşı tam adedi bilinmeyen yüksek değerli birçok tazminat davası da açtığı biliniyor.

Bir yanda 85 milyonluk devasa Türkiye, diğer yanda 3,7 milyonluk şehir devleti Singapur, yönetimleri otoriter olmakla eleştirilen iki ülke. Singapur yokluktan hukuk yoluyla zenginlik yaratırken, Türkiye hukuksuzluk nedeniyle sahip olduğu devasa fırsatları heba ediyor. İki ülke arasındaki en kritik fark, hukukun üstünlüğü alanında. World Justice Project'in (WJP) hukukun üstünlüğü endeksine göre Singapur 0,78 puanla baştan 15. sırada iken Türkiye 0,42 puanla 142 ülke arasında sonlarda, 117. sırada; arada 112 ülke var. Türkiye istikrarsız yönetim, yüksek enflasyon, işsizlik, düşük milli gelir sorunlarıyla boğuşurken, Singapur yok denecek kadar düşük enflasyon ve işsizlik ve ABD'den bile yüksek, Türkiye'nin yedi katı milli gelirle zenginlik içinde yüzen bir refah ülkesi.

Singapur'daki otoriter yönetim, liyakate ve hukukun üstünlüğüne riayet ederek, uluslararası alanda güven kazanarak, Avrupa'dan Yeni Zelanda'ya kadar uzanan devasa coğrafyadaki ticaretten oldukça önemli bir pay alarak halkını zenginleştirmiş. Türkiye'de ise gittikçe otoriterleşen ve sertleşen yönetim yargıyı da kendisine bağlayarak hukukun üstünlüğünde en gerilere düşmüş. Yargının bir araç haline geldiği, 35 yıl önce verilen yatay geçiş kararı ve ona dayalı olarak yapılan eğitim sonucunda 31 sene önce verilen diploma, yargı kararı olmaksızın iptal edilebiliyor. Halk ise "cumhurbaşkanına hakaret" soruşturmaları ile yürütmeyi eleştirmekten korkar hale gelmiş.

Türkiye'ye ne olacağı sorusunun cevabı işte tam da burada yatıyor. Türkiye, ya yargıyı yürütme ve yasama güçlerinden tam bağımsızlaştıracak, tüm yönetim kararlarını yasal denetime açarak, etkin ve verimli çalışan, şeffaf ve tam hesapverir bir hale getirecek ve böylece dünyanın ileri demokrasileri ve yüksek refah devletleri arasına girecek; ya da bir kişi tüm devlet güçlerini ve yargıyı tek elde toplayacak, ülkeyi daha çok otokrasi bataklığına sürükleyecek ve halkın refahını hızla düşürecektir.

İktidardan bir otokrat giderken yenisinin geleceği ülke huzur bulamayacak, bir zaman sonra toplumsal çalkantılar çıkabilecektir. İktidardaki siyasetçilere ve onlara uyararak ya da onlardan korkarak Anayasa Mahkemesi kararına bile uymayan, kalemini büken hâkim ve savcılara, Singapur kapak olsun!